

„Upowszechnianie idei ekonomii społecznej w powiecie janowskim”
Zadanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Priorytet IV.
Wykonanie zadania jest wspierane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Podręcznik informacyjno-edukacyjny
Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy HUMANUS
23-300 Janów Lubelski, ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 23

www.jsnphumanus.pl

Iwona Kędziera

EKONOMIA SPOŁECZNA dla dzieci i młodzieży

Publikacja została wydana przez Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Humanus w ramach zadania „Upowszechnianie idei ekonomii społecznej w powiecie janowskim” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Autor

Iwona Kędziera

Skład i opracowanie graficzne

Agata Miszczak

Wydawca

Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS

23-300 Janów Lubelski

ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 23

tel. 15 814 22 51

e-mail: jsnp-humanus@wp.pl

http://www.jsnphumanus.pl

Kopiowanie, przedrukowywanie i rozpowszechnianie całości lub fragmentów publikacji bez zgody wydawcy jest zabronione.

Copyright © 2012 by Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS

Janów Lubelski 2012

SPIS TREŚCI

Kilka słów o ekonomii społecznej	4
Kilka słów o spółdzielczości lokalnej	8
Kilka słów o spółdzielni uczniowskiej	14
Kilka słów o Bieczynie	20
Kilka słów o Bałtowie	24

Jeżeli chcesz zbudować okręt, to nie zwołuj ludzi w celu zrobienia planów,
podzielenia pracy, przygotowania narzędzi i wycinania drzew,
lecz naucz ich tęsknoty za bezmiarem morza.
Wtedy zbudują statek sami.

Antoine de Saint-Exupéry

KILKA SŁÓW

o ekonomii społecznej

KILKA SŁÓW

o ekonomii społecznej

1

Pojęcie ekonomii społecznej łączy w sobie słowa, które trudno ze sobą pogodzić. „Ekonomia” wskazuje na dążenie do osiągania zysku. „Społeczny” czyli ukierunkowany na dobro ogółu. Takie zestawienie słów stwarza problem w opracowaniu prostej definicji ekonomii społecznej. Nie istnieje zestaw cech, który pozwalałoby jednoznacznie zaliczyć dany podmiot czy inicjatywę do sfery ekonomii społecznej.

Najogólniej można stwierdzić, że **ekonomia społeczna** to działania przedsiębiorcze, mające na celu aktywizację zawodową osób pozostających poza rynkiem pracy. Ponieważ jest to stwierdzenie bardzo szerokie, spróbujemy opisać je poprzez instytucje stanowiące „rdzeń” tego środowiska – przedsiębiorstwa społeczne. Najbardziej popularną definicją jest ta, sformułowana przez pracowników europejskiej sieci badawczej EMES (*European Research Network*). Według niej **przedsiębiorstwo społeczne** to działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie zwiększanie dochodu udziałowców czy też właścicieli. Czyli liczy się przede wszystkim człowiek. Działalność zarobkowa ma znaczenie, jednak pierwszeństwo przed maksymalizacją zysków, mają działania na rzecz ludzi, którzy nie poradzili sobie w normalnych warunkach pracy. Ekonomia społeczna dostrzega osoby bezdomne, długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, opuszczające zakład karny, uzależnione i daje im możliwość aktywnego uczestnictwa w rynku pracy. Jednak możliwość ta wiąże się z intensywną pracą nad sferą społeczną. Efektem ma być samodzielne, lepsze życie.

EMES określiła kryteria społeczne i ekonomiczne, którymi powinny charakteryzować się inicjatywy wpisujące się w ekonomię społeczną.

Kryteria ekonomiczne:

- prowadzenie w sposób względnie ciągły, regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne,
- niezależność, suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych,
- ponoszenie ryzyka ekonomicznego,
- istnienie choćby nielicznego płatnego personelu.

Kryteria społeczne:

- wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia.
- oddolny, obywatelski charakter inicjatywy.
- specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania.
- możliwie wspólnotowy charakter działania,
- ograniczona dystrybucja zysków.

Zestaw ten powinien charakteryzować idealne przedsiębiorstwo społeczne. W przyszłości doczekamy takich, jednak na obecnym etapie rozwoju przedsiębiorczości społecznej, od podmiotów ekonomii społecznej nie wymaga się spełnienia wszystkich kryteriów, lecz większości z nich.

Cechy charakterystyczne dla instytucji ekonomii społecznej to prymat celów indywidualnych i społecznych nad kapitałem, zasada dobrowolnego członkostwa, kontrola odbywająca się na demokratycznych zasadach, połączenie interesu członków i interesu ogólnego oraz przeznaczanie wypracowanego zysku na rozwój zasobów ludzkich i rozwój wspólnoty. W ramach tych działań instytucje przyjmują i rozwijają wartości solidarności i odpowiedzialności. Cechą wyróżniającą wspomnianą wyżej jest też autonomiczne zarządzanie i niezależność od władz państwowych. Jednymi z najważniejszych funkcji, powiązanych z kryteriami ogólnymi są z kolei wprowadzenie na rynek pracy tych osób, które samodzielnie mają trudności ze znalezieniem sobie na nim miejsca; tworzenie nowych miejsc pracy, adresowanych szczególnie do osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych społeczną marginalizacją. Niezwykle istotne są także dostarczanie usług socjalnych dla jednostek i wspólnot lokalnych, zwłaszcza tam, gdzie sektor prywatny i publiczny nie są w stanie zaspokoić rosnących potrzeb społecznych oraz integracja grup wykluczonych społecznie z rynkiem pracy.

Teraz spróbujemy sobie przybliżyć podmioty ekonomii społecznej

Spółdzielnia socjalna - najbardziej popularna forma funkcjonowania ekonomii społecznej w Polsce - to podmiot który powstaje bezpośrednio z inicjatywy osób wykluczonych społecznie lub co najmniej podmiotów prawnych. Ta grupa ludzi, w liczbie minimum 5 osób, wspólnie opracowuje statut spółdzielni i powołuje ją do życia. Inicjatorzy wybierają obszar działalności (często są to np. usługi komputerowe, poligraficzne, remontowe itp.), w których chcą prowadzić działalność zarobkową. Co najważniejsze tworzą sami dla siebie miejsca pracy i usamodzielniają się zawodowo, dając sobie samym szansę powrotu na rynek. Oczywiście działają w pełnej niezależności, co wiąże się też z tym, iż członkowie spółdzielni ponoszą pełną odpowiedzialność za działalność powołanej instytucji.

Firma społeczna ma podobny cel główny – czyli reintegrację zawodową. Tworzy miejsca pracy dla osób, które na otwartym rynku nie mają szans na zatrudnienie. Jest jednak zasadnicza różnica pomiędzy firmą społeczną a spółdzielnią socjalną. Spółdzielnią socjalną zarządzają osoby wykluczone - to one mają mieć pomysł na profil działalności, zarejestrować ją, a następnie prowadzić. Firmą społeczną zarządzają specjaliści. Tutaj oprócz osób niepełnosprawnych zatrudniani są także fachowcy, którzy w razie wystąpienia jakiegoś kryzysu mogą zagwarantować utrzymanie jakości i ciągłości usług.

Centrum Integracji Społecznej to placówka edukacyjna. Tutaj podopieczni (osoby wykluczone społecznie) kształcą się i uzyskują umiejętności zawodowe, które później pozwalają im pełnić określone role społeczne. W CIS można nabyć umiejętności zawodowe, przyuczyć się do zawodu, przekwalifikować lub podwyższyć posiadane już kwalifikacje. Jednym z elementów programu edukacji może być także praca uczestników w ramach działalności wytwórczej, handlowej, usługowej lub działalności wytwórczej w rolnictwie, którą CIS może prowadzić.

Klub Integracji Społecznej działa na podobnych zasadach, ale ma mniejszy zasięg. Są to instytucje zapewniające bardziej kompleksowe działania i wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. KIS tworzony jest dla osób mających podobne problemy ze społecznym funkcjonowaniem, podobne doświadczenia i zainteresowania, aby mogły one wspierać się wzajemnie i radzić sobie wspólnie ze swoimi problemami w ramach grup samopomocowych. Pomoc polega tu na uzyskaniu bezpieczeństwa socjalnego, rozumianego jako szeroko pojętej profilaktyki, aktywizacji zawodowej i wsparcia w osobistym rozwoju. Tworzenie KIS-u jest szansą na rozwiązanie takich kwestii jak bezdomność, uzależnienie od alkoholu i narkotyków, długotrwałe bezrobocie, izolacja społeczna osób psychicznie chorych czy zwolnionych z zakładów karnych.

Zakłady Aktywności Zawodowej - ich podstawowym celem jest zatrudnianie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności. Poprzez działania mające na celu rehabilitację zawodową i społeczną, osoby te przygotowywane są do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, w tym również – w miarę indywidualnych możliwości danej osoby – do aktywnego życia zawodowego. ZAZ w swoim założeniu jest etapem pomiędzy uczestnictwem w warsztatach terapii zajęciowej, a podjęciem pracy w zakładzie pracy chronionej, a następnie na otwartym rynku pracy.

Obok wymienionych wyżej instytucji w naszym kraju funkcjonują także inne podmioty zaliczane do grona ekonomii społecznej: Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW), Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ), Społeczne Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK), banki spółdzielcze, organizacje pozarządowe, które dla realizacji swoich celów prowadzą działalność gospodarczą lub odpłatną, a dochody w ten sposób pozyskane przeznaczają na swoje cele statutowe.

Ekonomia społeczna uzupełnia lukę w gospodarce, w której tradycyjne przedsiębiorstwa nie funkcjonują ze względu na brak wystarczającej opłacalności, a typowe organizacje społeczne nie potrafią działać efektywnie. Jednoczy środowiska lokalne, dzięki tworzeniu sieci powiązań i współpracy między obywatelami przy realizacji celów społecznych i gospodarczych pożądanых w danym środowisku. Budując i wspierając sieć solidarności lokalnej podmioty ekonomii społecznej realizują swoje funkcje społeczne, które mają sprzyjać świadomemu i aktywnemu uczestnictwu oraz wzbudzaniu postaw samorządowych i obywatelskich w tych środowiskach.

Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej prezentują szeroki wachlarz usług: opieka społeczna, usługi dla społeczeństwa, zdrowie, bankowość, ubezpieczenia, usługi komunalne, produkcja rolnicza, sprawy konsumenckie, handel, usługi sąsiedzkie, edukacja, kultura, sport i aktywność w czasie wolnym. Ekonomia społeczna z racji swoich korzeni powinna bazować na lokalnej tradycji i potencjale społeczności lokalnej, a także na wzajemnej pomocy, podejmowaniu wspólnych akcji i współpracy. Jej działanie ma jednak służyć rozwiązywaniu problemów, które są obecnie aktualne w danej społeczności.

KILKA SŁÓW

o społeczności lokalnej

KILKA SŁÓW

o społeczności lokalnej

2

Ekonomia społeczna tworzy się w jakiejś rzeczywistości, w konkretnej społeczności lokalnej. Spróbujemy zastanowić się czym jest społeczność lokalna i jakie mechanizmy ją charakteryzują.

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA to grupa ludzi, która zamieszkuje określone, wyodrębnione terytorium: osiedle, dzielnicę, miasto, wieś, gminę. Mieszkańców społeczności lokalnej łączą różnego rodzaju więzi, wspólne interesy i potrzeby. Biorą oni udział w procesie kształtowania ładu społecznego. Posiadają poczucie przynależności i tożsamości związane z miejscem, w którym mieszkają i kulturą, która rozwinęła się tam.

Schemat nr 1 – Społeczność lokalna („Młody Obywatel” Warszawa 2011, str. 12)

Społeczeństwo wytwarza grupy społeczne. Podział obywateli następuje według bardzo różnych kryteriów, np. hobby, zawód, określone cechy osobowości, marzenia, role społeczne. Mogą je tworzyć sportowcy, turyści, pasjonaci zbierania znaczków, wędkarze, uczniowie. Niektóre liczą kilkaset osób, inne kilka, jednak łączy je jeden fakt: spełniają bardzo ważne funkcje, ponieważ tworzą społeczeństwo, wyznaczają pewne trendy i zachowania. My również należymy do takich grup społecznych – czasami nawet do kilkunastu jednocześnie.

Więzi społeczne

Członkowie społeczności lokalnych są połączeni siecią więzi społecznych, które tworzą się w naturalny sposób, poprzez wspólne przebywanie, rozmawianie, poznawanie siebie. Obecnie postępuje proces osłabiania więzi społecznych. Coraz częściej nie znamy ludzi, którzy mieszkają

Utrudnia to nawiązanie bezpośredniego kontaktu z sąsiadami oraz zaangażowanie się w życie społeczności lokalnej. Natomiast bardzo istotne jest nawiązanie i podtrzymanie relacji z ludźmi mieszkającymi blisko nas, uczestnictwo w wyborach, spotkaniach, których celem jest rozwiązanie lokalnych problemów społecznych.

Tożsamość lokalna

Mieszkańcy społeczności lokalnej czują się związani z miejscem, w którym mieszkają oraz identyfikują się z nim, czyli posiadają tożsamość lokalną. Wytwarza się ona dzięki zwyczajom i tradycjom charakterystycznym dla niej. Istotną rolę pełnią nie tylko rodzinne tradycje, ale również wydarzenia ważne i charakterystyczne dla społeczności – lokalne święta, festiwale, konkursy, święta patriotyczne, pamięć osób starszych oraz miejsca symboliczne (pomniki, cmentarze, kościoły).

Organizacja społeczności

Członkowie społeczności są zorganizowani w formie wspólnot samorządowych. Najbardziej podstawową jest gmina. W miastach lub rozległych gminach wiejskich zdarza się, że w skład gminy wchodzi kilka społeczności lokalnych.

Instytucje lokalne

Życie mieszkańców zorganizowane jest wokół różnych instytucji: szkoły, ośrodki zdrowia, kościoły, świetlice, organizacje społeczne, domy kultury, targowiska. Od liczby, różnorodności, jakości, sprawności funkcjonowania tych instytucji zależy jakość życia członków społeczności.

Liderzy społeczności lokalnej

Każda społeczność lokalna posiada liderów, którzy pełnią bardzo ważną funkcję – pomagają diagnozować problemy, proponują działania zmierzające do ich rozwiązania i biorą odpowiedzialność za ich realizację. Społeczni liderzy są ludźmi, którzy obierają różną drogę wpływu:

- działacze samorządowi, którzy kandydują do rad gminy, starają się o urząd wójta lub burmistrza
- osoby, które pełnią ważne funkcje, np. dyrektorzy szkół, nauczycielki, pracownicy ośrodków kultury
- osoby aktywne społecznie – lokalni biznesmeni lub członkowie organizacji pozarządowych.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Niezwykle istotnym czynnikiem społeczności lokalnej jest potencjał jaki drzemie w mieszkańcach danej społeczności. Aby lepiej go określić i zdefiniować, należy odpowiedzieć na kilka pytań: Czy członkowie danej społeczności chętnie ze sobą współpracują? Czy ufają sobie? W jaki sposób podejmują decyzje? Jakimi zasadami się kierują? Jak mocno identyfikują się ze swoją społecznością?

Na kapitał społeczny składa się kilka czynników:

- **Poziom wzajemnego zaufania** – wzajemne zaufanie, szczególnie do osób, których nie znamy, jest ważnym warunkiem świadczenia usług oraz każdego wspólnego działania. Mieszkańcy społeczności powinni ufać liderom własnej społeczności, szczególnie tym, którzy sprawują władzę, a oni nie powinni to zaufanie docenić i nie nadużywać go.

- **Sieć wzajemnych powiązań** – mieszkańców społeczności lokalnej łączą wspólne interesy. Właściciel sklepu jest powiązany z ludźmi z okolicy, którzy kupują u niego towary, zapewniając mu tym samym dochód, który pozwala mu utrzymać rodzinę. Sami jednak są od niego uzależnieni, gdyż to on zapewnia im dostęp do towaru, którego potrzebują.

- **Przepływ informacji** – ogromną wartością są dobrze poinformowani mieszkańcy. Każda społeczność posiada właściwy dla niej sposób przepływu informacji oraz specyficzne narzędzia wykorzystywane do kontaktu: lokalna gazeta, telewizja, forum internetowe, tablice ogłoszeń oraz ludzie, którzy generują informacje o bieżących wydarzeniach.

- **Aktywność społeczna mieszkańców** – świadczy o przekonaniu mieszkańców, że ich działania mają realny wpływ na życie społeczności. Bycie osobą aktywną społecznie to angażowanie się w działania na rzecz innych, w ramach lokalnych stowarzyszeń, fundacji, organizacji społecznych formalnych i nieformalnych. Działalność tych instytucji często opiera się na wolontariacie i chęci udzielenia pomocy. Pomagać może każdy i na różne sposoby: pomoc kolegom w nauce, niepełnosprawnym, seniorom, udział w kwestach, zbiórkach żywności. Aktywność obywatelska to również uczestnictwo w wyborach i referendach, spotkaniach z radnymi.

- **Potencjał kulturowy** – kulturę tworzą normy i wartości, jakimi kierują się mieszkańcy społeczności lokalnej. Normą jest np. wzajemna pomoc. Jeżeli pomogłem koledze, będę mógł zwrócić się do niego o pomoc, gdy będę jej potrzebował. Dzięki normom mniejsze jest ryzyko, że ludzie będą się zachowywali niezgodnie z oczekiwaniami. Jeżeli tak się stanie, więź z nimi zostanie osłabiona.

SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ TERYTORIUM

Międzynarodowe Stowarzyszenie REVES zakłada zwiększenie szans na rozwój terytorium, na którym działają. Pracuje nad poprawą jakości życia, a od kilku lat na pojęciem/procesem społecznie odpowiedzialnego terytorium.

Koncepcja społecznej odpowiedzialności terytorium zakłada, że osoby, które zamieszkują dane terytorium: przedstawiciele instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, biznesu, spotykają się i wspólnie planują rozwój swojej społeczności, tym samym przejmują za nią odpowiedzialność. Dzięki temu mają możliwość opracowania adekwatnej diagnozy potrzeb społeczności oraz ich zaspokojenia i rozwiązania występujących problemów.

Młodzież szkolna również może, a nawet powinna uczyć się odpowiedzialności za własne społeczności i rozwój lokalny.

ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

Rozwój w odniesieniu do społeczności lokalnych to proces zmian, które przyczyniają się do podnoszenia poziomu życia mieszkańców. Zakłada również wzmocnienie więzi i sieci kontaktów wśród mieszkańców, dzięki czemu uczą się pracować dla wspólnego dobra.

Rozwojowi społeczności lokalnej sprzyjają następujące czynniki:

- Istnienie lokalnego lidera.
- Aktywność mieszkańców – przedstawicieli lokalnych instytucji i organizacji dobrowolnie działających na rzecz społeczności lokalnej.
- Obecność przedsiębiorstw społecznych i przedsiębiorców wspierających działania społeczne.
- Współpraca z sąsiedzkimi gminami.
- Wypracowanie wspólnego planu działań dla różnych podmiotów lokalnych.
- Zrzeszanie się mieszkańców i mieszkańek.
- Tworzenie partnerstw.
- Poprawa dostępu do informacji.

Obszary społeczności lokalnej, w których może zachodzić rozwój:

- *Infrastruktura społeczna* - szpitale, ośrodki zdrowia, domy pomocy społecznej, szkoły i przedszkola, świetlice, ośrodki kulturalne i sportowe.
- *Infrastruktura techniczna* – drogi, chodniki, sieci kanalizacyjne i wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, transport publiczny, sieć dostępu do Internetu.
- *System edukacji* – infrastruktura i jakość edukacji.
- *Kultura* – poszerzanie oferty kulturalnej dla mieszkańców.
- *Obszary zdegradowane* – rewitalizacja.
- *Rozwój przedsiębiorstw* – zwiększenie potencjału ekonomicznego.
- *Rynek pracy* – zwiększenie liczby miejsc pracy.
- *Ochrona środowiska* – poprawa stanu środowiska naturalnego.
- *Działalność obywatelska* – zwiększenie aktywności obywatelskiej.

(Opracowano na podstawie książki „Młody Obywatel” pod redakcją Marty Konarzewskiej, Warszawa 2011)

Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej (PES) traktowane są jako ważny sposób wzmacniania spójności społeczności lokalnych. W Polsce ich rozwój może mieć szczególne znaczenie co najmniej z trzech powodów:

- nierozwiązany problem długotrwałego i dziedzicznego wykluczenia społecznego,
- słabość więzi i współpracy na poziomie społeczności lokalnych, w których brakuje partnerstwa, zaufania i rozumienia potrzeby zaangażowania na rzecz wspólnego dobra,
- podmioty, które starają się zaradzić dwóm powyższym problemom zaradzić – są słabe i charakteryzują się niskim poziomem ekonomicznej niezależności.

Przedsiębiorczość społeczna daje możliwość rozwiązania przynajmniej niektórych problemów społecznych i jest impulsem do angażowania się w społeczność lokalną, co więcej rozwijania jej, ponieważ opiera się na wartościach, normach, potrzebach i zasobach, które reprezentuje dana społeczność. Zatem należy stymulować rozwój ekonomii społecznej, lecz aby to robić skutecznie, musimy zrozumieć uwarunkowania, szczególnie na poziomie lokalnym, w jakich Podmioty Ekonomii Społecznej funkcjonują.

Otoczenie ekonomii społecznej tworzą ludzie – liderzy PES, bardzo zaangażowani, choć jednocześnie często zmęczeni, samotnie walczący z wiatrakami. Jednocześnie odnoszą sukcesy. Chyba ważniejsze są te bardziej czytelne, konkretne, które można pokazać, dotknąć, np. park jurajski, sklep, farma, hotel. Podmioty Ekonomii Społecznej powinny być zakorzenione w społeczności lokalnej. Mogą „wyrastać” z szerszego ruchu – wyrażającego sprzeciw czy potrzebę jakiejś większej grupy. Niektóre posiadają doświadczenia i przemyślenia na temat swojej działalności i swojego miejsca w społeczności lokalnej. Natomiast inicjatywy o dłuższej historii, które miały czas na adaptację do różnych sytuacji, zachowując „stały rdzeń” wartości i celów zapisanych w misji, radzą sobie lepiej od tych o krótszej historii.

KILKA SŁÓW

o spółdzielni uczniowskiej

KILKA SŁÓW o spółdzielni uczniowskiej

3

TROCHĘ HISTORII

Początków rozwoju polskiej spółdzielczości możemy doszukać się w okresie zaborów. Od początku była powiązana ze spółdzielczością państw Europy Zachodniej:

- Spółdzielczość spożywców wywodzi się z Anglii, organizowanej głównie na terenie zaboru rosyjskiego.
- Spółdzielczość kredytowa czerpała wzory ze spółdzielczości niemieckiej. Najwcześniej organizowana była na terenie zaboru pruskiego, nieco później austriackiego.
- Spółdzielczość mleczarska - rozpowszechniona w Galicji i na ziemiach zaboru rosyjskiego korzystała z doświadczeń Danii i Szwajcarii.
- Spółdzielnie pracy powstały z inicjatywy krakowskich i lwowskich drukarzy, a ich ojczyzną była Francja.

Rdzennie polskie korzenie ma tylko spółdzielczość rolnicza. Wywodzi się z Hrubieszowskiego Towarzystwa Rolniczego Wspólnego Ratowania się w Nieszczęściu, które założył ksiądz Stanisław Staszic. Spółdzielczość rolnicza stała się prekursorem tego rodzaju spółdzielczości w Europie i na świecie.

Ruch spółdzielczy powołał w 1895 roku w Londynie Międzynarodowy Związek Spółdzielczy. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, polscy spółdzielcy powołali Związek Stowarzyszeń Spożywców i wstąpili do MZS. W roku 1923 ustanowiono Międzynarodowy Dzień Spółdzielczości obchodzony 1 lipca. Wieloletnie kontakty i współpraca polskich spółdzielców ze spółdzielczością państw Europy Zachodniej odegrały ważną rolę w kształtowaniu ideologicznego i organizacyjnego oblicza spółdzielczości polskiej.

JAK JEST OBECNIE NA ŚWIECIE - W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

W Unii Europejskiej spółdzielnie są ważnym elementem nowoczesnej gospodarki rynkowej. Ogólny udział w działalności gospodarczej osiągany przez spółdzielnie jest wyższy w zaawansowanych gospodarstwach rynkowych niż w mniej rozwiniętych. Dobrym przykładem są Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Funkcjonuje tam około 50 tys. spółdzielni. W krajach UE rola spółdzielni na rynku osiągnęła w większości państw członkowskich znaczny udział, np. w Holandii-83%, w Finlandii-79%.

Spółdzielnie funkcjonują w różnych branżach, w wielu zaawansowanych gospodarkach są wykorzystywane w sposób innowacyjny:

- W Hiszpanii i Japonii spółdzielnie edukacyjne zarządzają wieloma szkołami

- W USA wiejskie spółdzielnie energetyczne dostarczają energię i są operatorami ponad połowy sieci dystrybucji,
- W USA i Japonii spółdzielnie w kampusach świadczą usługi dla studentów,
- W Szwecji spółdzielnie opieki nad dziećmi umożliwiają pracującym rodzicom wzajemne organizowanie opieki nad dziećmi pod własną kontrolą,
- W USA świadczą swoje usługi spółdzielcze organizacje opieki zdrowotnej,
- We Francji spółdzielnie tworzą artyści - jest ich 50.

Znaczenie spółdzielni w krajach UE jest mierzone wysokością obrotów oraz ilością podejmowanych inicjatyw gospodarczych. Istotną rolę odgrywa kapitał społeczny oraz takie cechy jak zaufanie, normy, wartości, wzajemne powiązania. Spółdzielczość podnosi efektywność społeczeństwa, umożliwia aktywność gospodarczą i zapewnia poczucie bezpieczeństwa oraz stabilizacji. Kraje UE doskonale zidentyfikowały zarówno wady jak i zalety spółdzielczego gospodarowania. Z pełną świadomością traktują je jako równoprawnych partnerów wolnego rynku, udzielając im niejednokrotnie wsparcia z uwagi na realizowanie zadań istotnych ze społecznego punktu widzenia.

HISTORIA SPÓŁDZIELCZOŚCI UCZNIOWSKIEJ

Spółdzielczość uczniowska jako ruch masowy rozwinęła się w Polsce i we Francji. Pierwsza polska spółdzielnia uczniowska powstała w Pszczelinie (zabór rosyjski) w 1900 roku. Jej założycielką była nauczycielka i wybitna działaczka oświatowa Jadwiga Dziubińska. Intensywny rozwój spółdzielni uczniowskich przypada na lata po 1905 roku. Ich gorącymi propagatorami byli: dr Maria Orsetti - działaczka spółdzielczości i redaktorka *"Społem"* oraz Roman Kluge - wybitny działacz spółdzielczy i pedagog. Chwilę przed odzyskaniem przez Polskę niepodległości, spółdzielczość uczniowska stała się ruchem masowym i skupiała kilka tysięcy uczniów, pod opieką kilkudziesięciu nauczycieli. Dużą rolę w budowie spółdzielczości uczniowskiej odegrał Związek Spółdzielczości Spożyców *"Społem"*. Z jego inicjatywy powstał Instruktoriat Spółdzielni Uczniowskich, a na Kongresie Spółdzielni Spożyców w Warszawie w 1923 r. przyjęto uchwałę „w sprawie wychowania spółdzielczego młodzieży szkolnej”. W okresie międzywojennym istniała ścisła współpraca *"Społem"* ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego. Od roku 1936 zaczęło ukazywać się pierwsze polskie czasopismo dla spółdzielni uczniowskich *"Młody Spółdzielca"*. Ze spółdzielczością uczniowską współpracowało wielu wybitnych działaczy spółdzielczych, społecznych i oświatowych:

- Jan Wolski - twórca polskiej spółdzielczości pracy, autor powieści spółdzielczej dla młodzieży pt. „Czy to bajka, czy nie bajka” (1925 rok).
- Dr Janusz Korczak - propagator form spółdzielczych wśród młodzieży, autor powieści o spółdzielni uczniowskiej pt. „Bankructwo Małego Dżeka” (1924 rok).
- Maria Dąbrowska - wybitna pisarka, zachęcała do pracy w spółdzielniach uczniowskich w artykułach na łamach prasy.

Spółdzielnie uczniowskie bardzo intensywnie rozwijały się w szkołach, głównie w centralnej, południowej i wschodniej części Polski. Tuż przed wybuchem II wojny światowej było ich 7 tysięcy. W okresie okupacji wszystkie organizacje zostały zakazane, chociaż niektóre spółdzielnie działały w konspiracji. Po wojnie SU zostały reaktywowane i przetrwały nawet

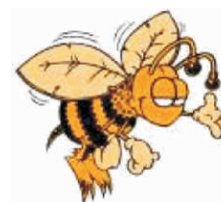
okres stalinowski. Jednak coraz słabsze zainteresowanie się Spółdzielczością Uczniowską ze strony Kuratoriów Oświaty i poszczególnych spółdzielni dorosłych sprawiło, że wiele SU uległo likwidacji, a szkolne sklepiki zostały zastąpione prywatnymi. Tymczasem spółdzielczość uczniowska jest integralną częścią spółdzielczości dorosłych. Odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu postawy odpowiedzialności za siebie i społeczność lokalną wśród dzieci i młodzieży. Przez uczestnictwo w samorządowej organizacji jaką jest SU młody człowiek może uczyć się:

- demokracji i współodpowiedzialności,
- dobrego gospodarowania,
- szacunku dla uczciwie zarobionych pieniędzy,
- pracy zespołowej i zbiorowej zaradności.

Współczesne SU przetrwały dzięki determinacji opiekunów. Zwykle prowadzą następującą działalność:

- prowadzenie sklepiku z przyborami szkolnymi i słodyczami,
- zbiórka surowców wtórnych - makulatury i puszek aluminiowych,
- działalność kulturalno-oświatową i turystyczno-krajoznawczą,
- prace społeczno-użyteczne na rzecz szkoły i środowiska.

SPÓŁDZIELNIA UCZNIOWSKA „PSZCZÓŁKA” W PSZCZYNIE

Spółdzielnia Uczniowska "Pszczółka" funkcjonuje przy Zespole Szkół w Pszczynie od 45 lat. Można zaryzykować stwierdzenie, że jest działaniem angażującym całą społeczność szkolną, ponieważ na 126 uczniów szkoły podstawowej i 57 uczniów gimnazjum, członkami spółdzielni jest 126 uczniów. Opiekunkami spółdzielni są dwie nauczycielki: mgr inż. Janina Świątek i mgr Renata Urban.

Korzenie spółdzielni „Pszczółka” sięgają okresu powojennego. W kronice szkoły we wrześniu 1946 roku jest zapis: "Przeorganizowano dotychczasowy sklepik uczniowski w Statutową Spółdzielnię Uczniowską. Opiekunką została Pani Helena Łaniewska". Przy szkole funkcjonował wówczas mały sklepik z przyborami szkolnymi i ciastkami. Funkcję sklepiku pełniła szafa pomalowana na szaro. Na przerwie dostawiano ławkę, która służyła za ladę. Kolejna wzmianka w kronice szkoły informuje, że w czerwcu 1959 roku uczniowie wyszli z inicjatywą uruchomienia Spółdzielni Uczniowskiej. Była ona ważnym elementem życia szkolnego jak również wiązała uczniów emocjonalnie. Potwierdza to fragment kroniki z 1959 roku: "Wszyscy uczniowie solidarnie czekali z zakupem przyborów szkolnych do chwili otwarcia Spółdzielni Uczniowskiej. Zarząd SU z opiekunem Wojciechem Podjasek wywiązali się z zadania. 1 września otwarto sklepik bogato zaopatrzony w przybory szkolne. Utarg 1 września wyniósł 1900 zł. Co świadczy o dużym ruchu i bogatym zaopatrzeniu. Dzieci z uruchomienia sklepiku są bardzo zadowolone, a zarząd i sklepowe dobrze pracują". W roku szkolnym 1991/92 opiekę nad SU przejęły dwie obecne opiekunki. W tym okresie spółdzielnia ożywiła swoją działalność, poszerzyła formy pracy, nawiązała kontakt z Gminną Spółdzielnią w Dębicy, zaczęła brać udział w konkursach organizowanych przez GS.

Uczniowie starają się planować pracę spółdzielni na początku każdego roku. Ich działania skupiają się szczególnie na działalności handlowej, ale starają się podejmować każdy temat, który uznają za ważny i potrzebny. Dlatego też poświęcają się działalności ekologicznej oraz promującej zdrowy styl życia. Godna uwagi jest chęć doskonalenia i profesjonalizacji działań spółdzielców, a ich zaangażowanie wyzwala kreatywność, wymaga lepszej organizacji i dojrzałości intelektualnej. Obecnie działania młodych spółdzielców skupiają się na:

- prowadzeniu sklepiku z przyborami szkolnymi i słodyczami,
- zbiorce surowców wtórnych - makulatury i puszek aluminiowych,
- działalności turystyczno- krajoznawczej,
- pracach społeczno-użytecznych na rzecz szkoły i środowiska,
- wykonywaniu drobnych pomocy naukowych,
- organizacji zabaw andrzejkowych, noworocznych, z okazji dnia zakochanych i innych,
- włączaniu się w obchody Dnia Samorządności i Dnia Ziemi,
- opiece grobem patrona szkoły Jana Piątka i miejscem pamięci narodowej obozem zagłady Górą Śmierci,
- dofinansowaniu wyjazdów do kina i teatru,
- dopłacaniu do wycieczek organizowanych przez wychowawców klas,
- od kilku lat wszyscy uczniowie szkoły otrzymują paczki od św. Mikołaja,
- udziale w różnych konkursach.

Działania te niejednokrotnie są doceniane i nagradzane przez profesjonalne jury.

Ponadto spółdzielnia Pszczółka współpracuje z Gminną Spółdzielnią "SCH" w Dębicy, która sprawuje patronat nad spółdzielnią. Dużym sukcesem SU "Pszczółka" jest uruchomienie strony internetowej poświęconej spółdzielczości uczniowskiej (www.su.pszczolka.prv.pl). Na stronie można znaleźć informacje o działalności spółdzielni oraz materiały dla opiekunów spółdzielni uczniowskich: wzory druków i sprawozdań, statut oraz regulaminy organów spółdzielni.

Spółdzielcy niejednokrotnie otrzymują informacje zwrotne o dużym zainteresowaniu stroną. Opiekunowie spółdzielni uczniowskich korzystają z umieszczonych materiałów oraz poszukują u nich wsparcia w zakładaniu spółdzielni uczniowskich w swoich szkołach. Od początku działalności spółdzielnia jest członkiem Gminnej Spółdzielni "SCH" w Dębicy. Od lat współpracuje z GS. Uczestniczy w zebraniach grup członkowskich i w zebraniach przedstawicieli członków, gdzie składa informacje o pracy. Zapraszana jest na spotkania opłatkowe dla emerytowanych pracowników i działaczy spółdzielczych. Niejednokrotnie członkowie spółdzielni przygotowywali z tej okazji program artystyczny. Zdobywane przez spółdzielnię nagrody służą całej społeczności szkolnej. Osiągnięte wyniki zachęcają jej członków i opiekunów do dalszej aktywności w szkole i środowisku. Ponadto działalność spółdzielni ma korzystny wpływ na rozwój uczniów:

- uczy dobrego gospodarowania,
- szacunku dla uczciwie zarobionych pieniędzy,
- przygotowuje uczniów do samodzielnego życia,
- uczy zaradności, uczciwości oraz zasad współpracy.

Są to umiejętności bardzo cenione na obecnym rynku pracy. W związku z tym warto pracę tę z uczniami kontynuować.

(Opracowano na podstawie strony www.su-pszczolka.republika.pl)

SPÓŁDZIELNIA UCZNIOWSKA „EKONOMIK”

Spółdzielnia Uczniowska „EKONOMIK” działa przy ZSZ nr 4 w Ostrołęce pod patronatem PSS „Społem” w Ostrołęce. Powstała w październiku 1995r.

Początki funkcjonowania spółdzielni były bardzo skromne - lokal w piwnicy budynku szkoły wyposażony przez Komitet Rodzicielski w stoliki i taborety. Tam rozpoczął funkcjonowanie pierwszy sklepik powołany przez spółdzielnię. Przekazany przez Dyrektora sprzęt nagłaśniający, który wyremontowali członkowie spółdzielni, służył do organizacji pierwszych dyskotek i uroczystości. W ten sposób Spółdzielcy zarobili swoje pierwsze pieniądze. Spotkania klubowe, dyskoteki, narady i posiedzenia miały swoisty klimat i stwarzały warunki do aktywnej działalności spółdzielni, zarówno w działalności gospodarczej, jak i społeczno - kulturalnej.

Również patronat spółdzielni starał się ją wspierać. Młodzi przedsiębiorcy otrzymali od PSS „Społem” garść wiedzy jak zarządzać i rozwijać działalność spółdzielni, by przynosiła zyski oraz satysfakcję z podejmowanych wyzwań. Ponadto mogli tego doświadczyć dzięki wycieczce do Krajowego Związku Rewizyjnego PSS „Społem” w Warszawie.

Spółdzielnia Uczniowska „EKONOMIK” od momentu powstania, aktywnie uczestniczyła w życiu społeczno – gospodarczym szkoły jak i miasta Ostrołęki. Zaznaczyła się wieloma sukcesami i osiągnięciami. Członkowie spółdzielni starają się zarabiać pieniądze, posiada własne konto, którym gospodaruje. Poprzez bieżące zarządzanie działalnością spółdzielni w sposób typowy dla spółdzielni dorosłych (walne zgromadzenie, zarząd, rada nadzorcza), uczniowie w sposób praktyczny poznają mechanizmy demokratycznego zarządzania, uczą się współdziałania i rozwiązywania problemów.

Być może dzięki pracy w spółdzielni uczniowskiej, wielu z nich studiuje w renomowanych uczelniach w kraju oraz aktywnie uczestniczy w życia społeczno-gospodarczym i ruchu spółdzielczym w mieście i powiecie.

Działalność spółdzielni polega na:

- Organizowaniu pomocy finansowej i rzeczowej dla członków spółdzielni (poprzez współpracę z Radą Rodziców i Fundacją Pomocy Szkole, PSS „Społem”, zbiórki żywności).
- Propagowaniu idei spółdzielczości w środowisku szkolnym (spotkania z działaczami ruchu spółdzielczego, prezentacja osiągnięć SU, współpraca z lokalną prasą i radiem).
- Reprezentowaniu szkoły w imprezach pozaszkolnych (udział w konkursie na najlepiej działającą spółdzielnię uczniowską w kraju – siedem razy zajęła pierwsze miejsce, cztery razy drugie).
- Organizowaniu imprez sportowo – rekreacyjnych (ognisko integracyjne, organizacja dyskotek, kuligu, wycieczek, biwaków).
- Organizowaniu zbiórek makulatury, surowców wtórnych, zużytych baterii.

Ponadto członkowie spółdzielcy realizują projekty oraz angażują się wolontarystycznie w działalność na rzecz społeczności lokalnej oraz biorą udział w różnorodnych szkoleniach i konferencjach, np. w Międzynarodowej Konferencji Spółdzielczości Uczniowskiej w Krakowie.

(Opracowano na podstawie strony www.zsz4ostroleka.com/foldery/ekonomik/index.html)

KILKA SŁÓW

o Byszynie

KILKA SŁÓW

o Byszynie (woj. opolskie)

4

Byszyna to piękne średniowieczne miasteczko, otoczone murami obronnymi. Odbывают się tutaj międzynarodowe turnieje rycerskie, jarmarki, średniowieczny gród zaprasza na ucztę, wypoczynek i ciekawą lekcję historii. Ale nie zawsze tak było. Brak przemysłu i pozbawione perspektyw rolnictwo sprawiało, że w gminie narastał problem długotrwałego bezrobocia, a w konsekwencji ubóstwa i innych problemów społecznych. W bardzo trudnej sytuacji znaleźli się młodzi ludzie, którzy w 2004 roku stanowili 54% wszystkich bezrobotnych. Władze gminy zaczęły szukać sposobów zmiany tej sytuacji. Problemem były nie tylko świadczenia, które znacznie obciążały budżet gminy, ale również marazm społeczności. Ówczesny burmistrz postanowił poszukać sposobu na rozwój gminy i aktywizację jej mieszkańców. Ponadto postanowił włączyć w te działania całą społeczność lokalną, szczególnie młodzież. Działaniom i zapałowi burmistrza sprzyjał urok i historyczna atmosfera miasteczka.

Burmistrz postanowił wykorzystać możliwości jakie dawała uchwalona w 2003 roku Ustawa o zatrudnieniu socjalnym, która dawała możliwość tworzenia centów integracji społecznej, w których bezrobotni byli poddawani intensywnej reintegracji społecznej i zawodowej. Powstała również możliwość tworzenia spółdzielni socjalnych. Już w 2004 roku powstało Centrum Integracji Społecznej „CISPOL”. Było wielu sceptyków, ale nawet oni po kilku miesiącach jego funkcjonowania ze zdziwieniem obserwowali przemianę osób, które uważali za „straconych” dla społeczeństwa. Po tym sukcesie, jeszcze intensywniej przygotowywano się do założenia spółdzielni socjalnej. Przedsięwzięcie było trudne, bo było pionierską inicjatywą. Nie istniały dobre praktyki w tym zakresie i nie można było oprzeć się na wypracowanych wzorach. Spółdzielnia socjalna powstała w 2005 roku i była ściśle powiązana z „CISPOL-em”. Początkowo spółdzielnia miała trudności z przebicciem się na rynek, ale z czasem wyrobiła sobie dobrą markę.

Ponieważ Byszyna była teatrem wielu wojen, kolejnym krokiem było wykorzystanie jej historycznego uroku i uczynienie jej centrum tradycji rycerskiej, różnego rodzaju turniejów i festynów rycerskich. W 2007 roku powstał Gród, który oddalony jest od miasta 4 km. Jest to drewniana warownia z okresu wczesnego średniowiecza. Zbudowano hotel „Gościniec śpiącego rycerza”, staropolską karczmę z tradycyjnym jadłem, zbrojownię oraz średniowieczna kuźnię, komnatę strachu (salę tortur), podgrodzie z torem łuczniczym i zagrodami dla zwierząt. Zaplanowano ponad 600 miejsc na widowni i galerii. Działa tu spółdzielnia Socjalna „Gród”, która zaprasza również na „spotkania z żywą historią”, skierowane do wychowanków przedszkoli, szkół, a nawet studentów. Oferta edukacyjna jest niezwykle bogata i obejmuje m.in. Warsztaty, wykłady, lekcje multimedialne, wycieczki, „zielone szkoły”. Tutaj można nauczyć się również strzelać z łuku, rzucać włócznią toporem, dawnych tańców, wypalać sznurki, pisać gęsim piórem, przymierzyć dawne stroje i zrobić wiele niezwykłych rzeczy.

A wszystko to za sprawą młodego, energicznego lidera, który nie bał się wprowadzić nowych rozwiązań i przede wszystkim włączył w te działania całą społeczność lokalną, brał pod uwagę głos mieszkańców i mobilizował do działania. Uwierzył w pomysłowość młodych ludzi, podparł się doświadczeniem dojrzałych mieszkańców. Poza tym gmina ściśle współpracuje ze spółdzielniami socjalnymi i włącza je w projekty rozwoju lokalnego. Lokalny rynek wspiera się i uzupełnia. A ludzie uwierzyli, że mogą coś w swoim życiu zmienić.

(Opracowano na podstawie Atlasu Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej,
Warszawa 2009.)

Wiatmy w Byczynie

Gród zbudowany jest na wyspie i otoczony naturalną fosą

Walka rycerzy w grodzie

Warownia otoczona jest wysokim na 6 metrów drewnianym ostrokołem

KILKA SŁÓW

o Bałtowie

KILKA SŁÓW

o Bałtowie (woj. świętokrzyskie)

5

MIESZKAŃCY ZMIENILI TO MIEJSCE SAMI

Bałtów to niewielka gmina wiejska, typowo rolnicza, położona wśród wapiennych skał i jarów. Do niedawna borykała się z bezrobociem. Dzięki mieszkańcom stała się rozpoznawalna w całym kraju dzięki bałtowskim dinozaurom. To nie tylko biznes, ale również inicjatywa społeczna. Dochody uzyskiwane z działalności Parku Jurajskiego i innych atrakcji turystycznych są przeznaczane na nowe inwestycje i tworzenie miejsc pracy. Korzystają z nich ci bezrobotni mieszkańcy, którzy do niedawna borykali się z problemem wykluczenia.

Sukces obywatelski

Na sukces Bałtowa złożyło się wiele czynników: ludzie, przyroda i... łut szczęścia. Jednak impuls do rozwoju turystyki w gminie wyszedł od samych mieszkańców. Sukces Bałtowa to przede wszystkim efekt pomysłowości, pracy i zaangażowania kilkudziesięciu mieszkańców gminy. To także obecność i skuteczne przewodnictwo lidera – Piotra Lichoty, lokalnego przedsiębiorcy. To także odrobina szczęścia, którym okazało się odkrycie paleontologiczne.

KALENDARIUM DZIAŁAŃ MIESZKAŃCÓW BAŁTOWA

2001 ROK - DIAGNOZA STANU RZECZY W GMINIE I DECYZJA MIESZKAŃCÓW O ZAWIĄZANIU LOKALNEGO STOWARZYSZENIA

Zaczął się od aktywnej obserwacji tego co dzieje się w gminie i oceny jej kondycji w 2001 roku. Ocena wypadła fatalnie – brak dróg, kanalizacji, telefonizacji. Gmina nie posiadała nawet strategii rozwoju gminy i planu zagospodarowania przestrzennego. Bezrobocie sięgało ponad 30%. Nie było działających organizacji pozarządowych, grup społecznych, aktywnych domów kultury. W szkołach nie było lekcji angielskiego, a stan komputeryzacji gminy ograniczał się do 1 sztuki w urzędzie gminnym. Działki były rozdrobnione, nieuzbrojone, z nie wyjaśnionymi sprawami własnościowymi. Bardzo dużo zaległości i zaniedbań.

W takiej rzeczywistości zebrała się grupa mieszkańców, która postanowiła działać. Wśród nich również lider Piotr Lichota, który potrafił ludzi połączyć i zainspirować. Grupa inicjatywna wymyśliła, że narzędziem zmian w gminie będzie stowarzyszenie. Na spotkaniu założycielskim nowego Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Gminy Bałtów stawiło się aż 120 osób. Ustalono, że kołem napędowym rozwoju gminy będzie turystyka.

2002 ROK – PIERWSZY POMYSŁ NA TURYSTYKĘ - SPŁYWY KAJAKAMI PO LOKALNEJ RZECE KAMIENNEJ

To rok, w którym stopa bezrobocia przekraczała w Bałtowie 30%. Tymczasem Stowarzyszenie wymyśliło pierwszą atrakcję turystyczną – spływy tratwami lokalną rzeką Kamienną. Zdobyto odpowiednie pozwolenia, wykonano prace porządkowe na trasie spływów i rzeki. W końcu kupiono tratwy.

Spływ tratwą po rzece Kamiennej

2003 ROK – PALEONTOLOG GERARD GIERLIŃSKI ODNAJDUJE NA TERENIE GMINY BAŁTÓW SKAMIENTAŁE TROPY DINOZAUROW

Spływ tratwą po rzece Kamiennej

W tym roku dr Gerard Gierliński z Państwowego Instytutu Geologicznego odkrył ślad obecności dinozaurów na terenie gminy Bałtów. Fakt ten natychmiast podchwytują członkowie stowarzyszenia i postanawiają wykorzystać go do rozwoju turystyki. Powstaje plan wybudowania Bałtowskiego Parku Jurajskiego.

2004 ROK - BUDOWA PARKU JURAJSKIEGO I MUZEUM

Plan wcielono w życie. Zauważono potrzebę rozgraniczenia różnych form działalności na rzecz rozwoju gminy, czysto społecznych od zatrudnieniowych. Powołano drugą organizację pozarządową – Stowarzyszenie „Delta”. Jego celem było prowadzenie działalności gospodarczej, tworzenie miejsc pracy dla osób słabo wykwalifikowanych. W marcu 2004 roku Stowarzyszenie „Delta” rozpoczęło budowę Parku Jurajskiego na terenie dawnego tartaku. 7 sierpnia tego samego roku nastąpiło jego otwarcie, a 28 września Stowarzyszenie otworzyło na terenie Parku Muzeum. Spośród wszystkich zatrudnionych, 95% stanowiły osoby bezrobotne. W Parku stanęły rekonstrukcje kilkudziesięciu dinozaurów. W Muzeum wystawione są skamieniałości odnalezione na terenie gminy i regionu świętokrzyskiego, a także z różnych zakątków świata.

Bałtowski Park Jurajski - modele dinozaurów

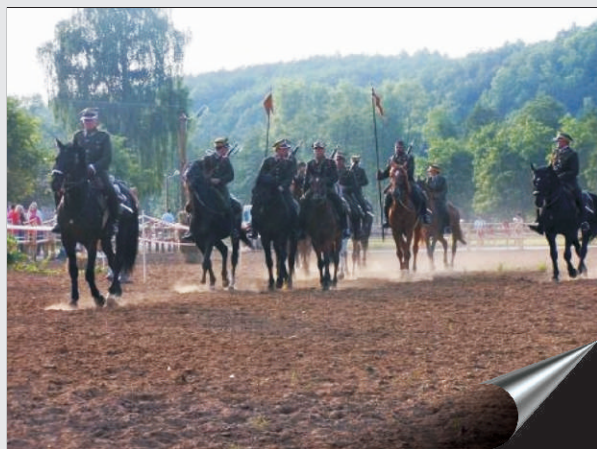
Park rozrywki - podróż na pokładzie Statku Pirackiego

2005 ROK – UKŁON W STRONĘ AGROTURYSTYKI

W ramach programu Phare 2003 Stowarzyszenie „Bałt” utworzyło Centrum Wspierania Turystyki Wiejskiej, które prowadziło szkolenia i doradztwo dla mieszkańców gminy i jednocześnie właścicieli gospodarstw agroturystycznych i rolników.

2006 ROK – STOWARZYSZENIE DELTA URUCHAMIA STOK NARCIARSKI

Stowarzyszenie "Delta" uruchamiło jeszcze jedną atrakcję - stok narciarski oraz Ośrodek Jazdy Konnej/Stadnina „Kraina Koni”.

Ośrodek Jazdy Konnej prezentuje swoje umiejętności.
Pokaz jazdy kawalerskiej

Zawody konne. Czworobok ujeżdżeniowy

Kraina Koni - Ośrodek Jazdy Konnej

Stowarzyszenia postanowiły podzielić się swoim sukcesem z innymi gminami w województwie i utworzyły Lokalną Grupę Działania Krzemieny Krag i korzystając z pomocy finansowej programu unijnego Leader, powołali do życia nowy podmiot - Fundację Partnerstwo Krzemieny Krag, która wspiera, rozwija i buduje sieciowy produkt turystyczny na terenie 10 gmin.

2007 ROK – POWSTANIE SPÓŁKI ALLOZAU

W tym roku Delta utworzyła na 40 ha naturalnego zbocza bałtowskich wyżyn Zwierzyniec, gdzie turyści mogą oglądać egzotyczne i rodzime zwierzęta z okien amerykańskich gimbusów.

Atrakcje turystyczne, które przyciągają tak wielu turystów do Bałtowa wymagają nieustannej konserwacji, odnawiania, utrzymywania w czystości. Członkowie stowarzyszeń powołali do życia kolejne społeczne przedsiębiorstwo, tym razem w formie spółki z o.o. – Allozaur. Spółka jest odpowiedzialna za gminną zieleń, sprzątanie szlaków turystycznych, parkingów, brzegów rzeki, a także organizację imprez rozrywkowych.

W całym blasku sukcesu Parku Jarajskiego, Zwierzynca i innych atrakcji turystycznych, pomysłodawca i inicjator pro turystycznych działań Stowarzyszenia "Bałt", nie zapomina jaka była pierwotna misja stowarzyszenia. Nadal prowadzi wiele działań wspierających lokalną społeczność, inicjując wiele przedsięwzięć. Promuje region, wspiera lokalnych twórców i zespół ludowy, prowadzi warsztaty i zajęcia dla dzieci, przez różne projekty i przedsięwzięcia pracuje z 30 osobową grupą młodzieżową z gminy i edukuje przyszłych działaczy społecznych i przedsiębiorców, organizuje spotkania społeczności, integruje mieszkańców, wymyśla projekty łączące pokolenia, uczy debatować, pomaga rzeźbiarzom, pszczelarzom, organizuje wiele imprez kulturalnych.

Aktywność i zaangażowanie mieszkańców gminy zmieniła sytuację na rynku pracy, zmieniła wygląd gminy, mentalność ludzi, pobudziła wiele nowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych. W ciągu 3-4 lat powstało kilkanaście gospodarstw agroturystycznych. W okolicach Bałtowa budują się 4 hotele, a dawni bezrobotni to obecnie właściciele małych firm, kwater lub pracownicy Parku, Zwierzynca, Stoku itd. Bezrobocie w gminie spadło do 5-6%.

(Opracowano na podstawie strony www.witrynawiejska.org.pl/strona.php?p=1891&c=5688)

Promowanie, uświadamianie, informowanie, wskazywanie, akcentowanie idei przedsiębiorczości społecznej to główne założenie projektu „**Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim**”, który realizowało Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

W powiecie janowskim ma szczególne znaczenie, bo jest to szczególne miejsce. Z jednej strony malowniczy krajobraz, niewykorzystany potencjał, uśpione możliwości, z drugiej strony narastające problemy społeczne, które pogłębiają trudną sytuację mieszkańców. Realizacja zadania była próbą dotarcia do:

1. **Osób w trudnej sytuacji**, bezrobotnych, które były zdecydowane na zmianę i podjęcie wyzwania jakim jest założenie i rozwijanie przedsiębiorstwa społecznego.
2. **Pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej**, którzy starają się aktywizować osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
3. **Młodzieży** celem wyposażenia jej w wiedzę dot. szeroko rozumianej ekonomii społecznej oraz umożliwienie jej bezpośredniego zetknięcia się z przedsiębiorstwem społecznym.

W celu upowszechniania idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim, zaplanowaliśmy:

1. Przedsięwzięcia o charakterze **edukacyjno – informacyjnym**, w ramach których:
 - **zakupiliśmy książki** z zakresu ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej, które przekazaliśmy wybranym bibliotekom,
 - **przygotowaliśmy elektroniczny zbiór literatury**, tekstów, podręczników z zakresu ekonomii społecznej w formie płyt CD, który przekazaliśmy bibliotekom w powiecie janowskim,
 - **wydaliśmy instruktażowy podręcznik** „Janowskie Vademecum Przedsiębiorczości Społecznej”,
 - **przeprowadziliśmy szkolenia** dla osób zainteresowanych przedsiębiorczością społeczną.
2. Przedsięwzięcia o charakterze **promocyjno – informacyjnym**, w ramach których:
 - **zorganizowaliśmy pogadanki** dla uczniów Zespołu Szkół w Janowie Lubelskim na temat ekonomii społecznej,
 - **zorganizowaliśmy wycieczkę** dla młodzieży do przedsiębiorstwa społecznego w Bałtowie,
 - **ogłosiliśmy 2 konkursy**: fotograficzno – plastyczny „Moje spotkanie z przedsiębiorstwem społecznym – co tam jest fajnego?” oraz na prace pisemne „Czy przyda mi się w życiu ekonomia społeczna?”,
 - **wydaliśmy broszurę**, którą trzymasz w ręku „Ekonomia społeczna dla dzieci i młodzieży”.
3. Przedsięwzięcia o charakterze **doradczo – wspierającym**, w ramach których:
 - **uruchomiliśmy punkt doradczy**, w którym można skorzystać ze wsparcia doświadczonych specjalistów w zakresie tworzenia i rozwijania podmiotów ekonomii społecznej.

Wszystkie nasze działania zaplanowaliśmy i realizowaliśmy z myślą o mieszkańcach powiatu janowskiego. Naszym zamiarem było stworzenie warunków i możliwości bezpłatnego korzystania z wiedzy z zakresu ekonomii społecznej oraz kształtowanie postawy obywatelskiej wśród dzieci i młodzieży.

Mam nadzieję, że doświadczenie naszych doradców, trenerów jak również literatura, z której mogą Państwo korzystać, będzie inspiracją do głębszego angażowania się w działania społeczności lokalnej oraz inicjowania działań wpływających na jej kształt i rozwój. Jednocześnie chciałabym zapewnić Państwa o naszej gotowości do wsparcia każdej inicjatywy i otwartości na każdą propozycję współpracy w tworzeniu warunków do rozwoju powiatu janowskiego i budowania naszej wspólnej, lepszej przyszłości.

Iwona Kędziera
Członek Zarządu
Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy „Humanus”

Wycieczka do Jura Parku w Bałtowie
zrealizowana w ramach projektu

Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „HUMANUS” w Janowie Lubelskim aktywną działalność rozpoczęło w lutym 2007 r. Od tego czasu podejmujemy wiele inicjatyw z zakresu polityki społecznej, skutecznie wspierając osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Staramy się być maksymalnie aktualni: dostosowujemy nasze działania do zmieniających się warunków oraz pojawiających się nowych problemów i potrzeb mieszkańców powiatu janowskiego.

Z powodzeniem prowadzimy:

- Klub Integracji Społecznej
- Zespół Świetlic Środowiskowych „Stokrotka”
- Klub Seniora Sybaryci
- Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
- Niepubliczną Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną
- Zimowy Punkt Konsultacyjny dla Osób Bezdomnych
- Punkt Konsultacyjny dla Rodzin
- Koło Wolontariatu
- Uruchamiamy Janowski Uniwersytet Trzeciego Wieku

Nie zamykamy się jednak do inicjowania działań ważnych dla społeczności lokalnej. Mając świadomość jak cenna jest współpraca i doświadczenie różnych środowisk, zainicjowaliśmy różne działania o wymiarze ogólnopolskim. Staramy się mieć wpływ na krajowe działania w sferze integracji społecznej:

1. Zorganizowaliśmy Pierwsze Ogólnokrajowe Targi Aktywnych Form Pomocy w Nadrzeczku koło Biłgoraja w 2010 r. w partnerstwie z Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Biłgoraju, Centrum Ekonomii Społecznej w Lublinie oraz Polskim Towarzystwem Polityki Społecznej Oddział w Lublinie.
2. W listopadzie 2011 roku zostało zawarte Porozumienie o partnerskiej współpracy na rzecz rozwoju problemów społecznych na terenie województwa lubelskiego. Sygnatariuszami porozumienia były organizacje pozarządowe prowadzące Klubu Integracji Społecznej:
 - Janowskim Stowarzyszeniem Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim
 - Stowarzyszeniem Wspierania Aktywności Społecznej „Stella” w Dubience
 - Stowarzyszeniem „NOWA SZANSA” w Zamościu.

Przedmiotem zawartego porozumienia jest zawiązanie Partnerstwa na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, rozwiązywania problemów społecznych, w tym w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, zatrudnienia socjalnego i wspieranego na terenie województwa lubelskiego. Jest to krok do utworzenia szerszej platformy współpracy podmiotów zatrudnienia socjalnego w województwie lubelskim. Lista uczestników partnerstwa powiększyła się w kwietniu 2012 r. o Klub Integracji Społecznej, prowadzony przez MOPS w Puławach.

Ponadto w dniu 14 października 2011 r. w Białobrzegach k/Legionowa/Warszawa doszło do podpisania przez 42 podmioty zatrudnienia socjalnego deklaracji przystąpienia do Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej, będącego próbą tworzenia formalno-prawnego

ogólnokrajowego forum. Jednym z założycieli Konwentu CIS / KIS, a nawet inicjatorem jego powołania byliśmy my, Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” z Janowa Lubelskiego, dysponujące w swoich strukturach organizacyjnych klubem integracji społecznej.

Jednym z nadrzędnych celów przyjętych przez Konwent CIS / KIS jest utrzymywanie ścisłej współpracy z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, urzędami pracy oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24 kwietnia 2004 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Na dzień 30 października 2012 r. liczba członków Konwentu CIS / KIS wynosi 90 podmiotów zatrudnienia socjalnego.

Od 2007 roku zrealizowaliśmy w partnerstwie lub samodzielnie także **wiele projektów** z zakresu:

- budownictwa socjalnego,
- wsparcia osób nie radzących sobie w trudnych sytuacjach życiowych,
- opieki nad dziećmi, osobami niepełnosprawnymi i starszymi,
- ekonomii społecznej.

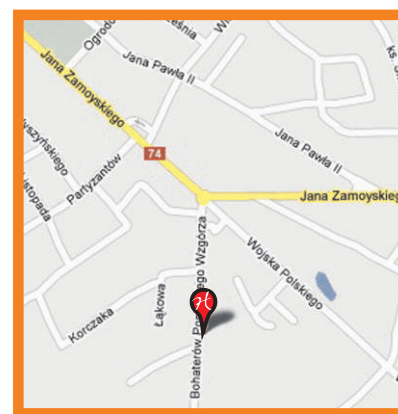
Ponadto prowadziliśmy cyklicznie **akcję dystrybucji artykułów żywnościowych** „Podziel się posiłkiem”, „Świąteczna Zbiórka Żywności” czy „Wielkanocna Zbiórka Żywności”.

Od 2009 roku posiadamy statut organizacji pożytku publicznego.

... a wszystko to ze względu na ludzi, dla ludzi i przez ludzi...

Paweł Wiśniewski
Prezes Zarządu
Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy „Humanus”

Tutaj jesteśmy

Nasza siedziba

